

Jak ugryźć się w język, żeby nie bolało?

O języku (nie)wykluczającym ze względu na płeć

Joanna Gzyra-Iskandar
Fundacja Feminoteka, Zespół Praw Kobiet Inicjatywy „Nasz Rzecznik”

**Język kształtuje rzeczywistość –
ale język, którego się uczymy, który
przyswajamy, kształtuje sposób,
w jaki postrzegamy rzeczywistość.**

**Wychowując się w języku
utrwalamy sobie myślenie
o pewnych grupach społecznych
jako gorszych, słabszych, godnych
pogardy.**

**Za pomocą języka możemy
legitymizować zastany stan rzeczy,
ALE język daje nam też możliwość,
aby ten stan rzeczy podważać
i eliminować nierówności.**

Jak język krzywdzi kobiety i co możemy z tym zrobić?

1. Przemoc

– o języku mediów

TW: opisy przemocy

Przykłady:

- „w ich związku od dawna iskrzyło”
- „konflikt między małżonkami”
- „[sprawca] miał wybuchowy charakter”
- „krwawa jatka”
- „koszmarne sceny”
- „zabójstwo z chorej miłości”
- „rozszerzone samobójstwo”
- „Tomasz zabił piękną Natalię”

Co tutaj widzimy?

- język sensacji
- eufemizmy
- usprawiedliwianie przemocy, obwinianie pokrzywdzonej
- powielanie stereotypów dot. płci
- romantyzowanie przemocy
- powielanie klisz

Czas na małe ćwiczenie

1)

Znajomi zamordowanej zeznali, że młode małżeństwo (ślub wzięli w ubiegłym roku) wcale nie było takie sielankowe. 27-latek miał być o żonę wręcz chorobliwie zazdrosny. Przychodził po nią do pracy, ograniczał jej kontakty ze znajomymi. Justyna M. miała mieć dość życia w takim związku.

2)

Od sąsiadów usłyszeliśmy, że w tym mieszkaniu często dochodziło do głośnych awantur, o których były powiadamiane odpowiednie służby. Nikt jednak nie przypuszczał, że może dojść do takiej tragedii.

2. Słowo na „O...”

**„Ofiara” – z czym wam się
kojarzy to słowo?**

**Fundacja Feminoteka przyjęła
zasadę, że nie używa słowa
„ofiara”, chyba że osoba chce być
tak określana.**

Używamy określeń:

- **osoba, która doświadczyła przemocy**
- **osoba z doświadczeniem przemocy**
- **osoba, która przetrwała przemoc**
- **ocalała**
- **przetrwanka**
- **survivalka**

3. Stereotypy językowe, czyli jak język opisuje kobiety, a jak mężczyzn

Język odbijał i odbija społeczną hierarchię płci - kobietom daje niższą, a mężczyznom wyższą pozycję.

Przykłady:

- jedziesz jak baba/baba za kierownicą
- płaczesz/mażesz się jak dziewczyna (bo przecież „chłopaki nie płaczą”)
- gadasz jak baba/babskie gadanie
- babskie plotki
- babska logika
- zniewieściały

Ale:

- podejmować męskie decyzje
- dyskutować w męskim gronie
- równy chłop
- swój chłop

Dlaczego „baba z jajami” ma być „komplementem”, a „babochłop” ma obrażać?

4. Feminatywy

**Dlaczego feminatywy czasem kłują
nas w uszy?**

**Bo nie jesteśmy do nich
przyzwyczajone/przyzwyczajeni!**

Tylko tyle.

Czy feminatywy to „nowomowa”?

Nie! Feminatywy są naturalne dla logiki języka polskiego.

Czy feminatywy to „nowomowa”?

Nie! Feminatywy są naturalne dla logiki języka polskiego.

Czy feminatywy są neologizmami?

Nie! Feminatywy są tak stare, jak język polski (a nawet starsze, bo występowały w językach, z których polski się wywodzi).

Czy teraz obserwujemy powrót feminywów?

Tak!

**No to co się stało,
że ich nie było???**

Czy feminatywy komuś umniejszają?

Nie! Dodanie cząstki -ka tworzy nam rodzaj żeński (np. aktor, aktorka).

To prawda, że identycznie brzmiąca cząstka -ka może nam utworzyć deminutyw, czyli określenie czegoś małego – np. szafa, szafka, ale to jest po prostu inna reguła.

Kiedy mówisz „premierka” to skąd mam wiedzieć, o co chodzi?

Mamy w języku polskim coś takiego jak homonimia – czyli identyczne brzmienie i/lub zapis słów o różnym znaczeniu.

Czy musimy używać feminatywów?

Nie – ale szanujmy, kiedy ktoś ich używa i prosi o stosowanie ich wobec siebie.

Czy rodzaj męskoosobowy obejmuje wszystkich?

Nie – powiedzieć „dziennikarze”, to nie to samo, co „dziennikarze i dziennikarki”, czyli o generyczności rodzaju męskoosobowego.

Dziękuję!

Fundacja Feminoteka
ul. K. Guderskiego 3/96
03-982 Warszawa

Fundacjafeminoteka**@gmail.com**
www.feminoteka.pl

Telefon antyprzemocowy
+48 888 88 33 88

femino[♀]
-teka